

Latinské předložky (předn. č. 3-4)

- v latině se předložky pojí s jinými pády než v češtině (př. ke hradu / 3. p. – ad castrum / 4.p.)
- ve většině případů se pojí pouze s akuzativem nebo ablativem, v malé míře s oběma ☺

Předložky s akuzativem:	Předložky s ablativem:
ad - <i>k, do, na</i> ad ecclesiam – ke kostelu, do kostela	á / ab - <i>od</i> a castrum – od hradu / ab ecclesia – od kostela
adversus - <i>proti</i> adversus inimicum – proti nepříteli	ab – <i>od</i> ab vico – od vesnice
ante - <i>před</i> ante portam – před bání, před bránou	cum – <i>s</i> cum prelato – s farářem
apud - <i>při</i> apud hortum – u zahrady	de - <i>o</i> de episcopo – o biskupu
circá - <i>kolem, okolo</i> circa unum annum – okolo jednoho roku	e, ex – <i>z, podle</i> e curia – z radnice
circum - <i>kolem, okolo</i> circum castrum – kolem hradu	prae - <i>před, pro</i> prae limine – před hranicí
citrá - <i>z tého strany, před</i> citra domum – před domem	pró - <i>pro, za, kvůli</i> pro forma – v souladu s formou, podle formy
contrá - <i>proti</i> contra ducem – proti vévodovi	sine – <i>bez</i> sine aqua – bez vody
ergá - <i>k, vůči</i> erga populum – vůči lidu	super – <i>nad</i> super aqua – nad vodou
extrá - <i>vně, mimo</i> extra muros – vně hradeb, mimo hradby	
inter – <i>mezi</i> inter arbores – mezi stromy	
intrá - <i>uvnitř, v</i> intra ecclesiam – uvnitř kostela	
ob – <i>pro</i> ob gaudium – pro radost	
per - <i>skrze, přes, během</i> per diem – během dne, přes den	

post - <i>po</i> post bellum – po válce	
praeter - <i>mimo, kromě</i> praeter feminam - kromě ženy	
prope - <i>blízko</i> prope silvam – blízko lesa	
propter – <i>kvůli</i> propter litteras – kvůli listině	
secundum - <i>podle, podél</i> secundum librum – podle knihy	
suprá - <i>nad</i> supra dictum – nad výše řečeným	
tráns - <i>přes, za</i> trans agrum – přes pole	
ultrá - <i>z oné strany, za</i> ultra civitatem – za obcí	

- nezáleží na tom, s jakým pádem se která předložka pojí v češtině, **důležité je, že vyžaduje akuzativ nebo ablativ v latině!**

Předložky s akuzativem i s ablativem - IN, SUB

Na otázku **KAM** se předložky IN a SUB pojí **s akuzativem**: do vody - in aquam,

pod vodu - sub aquam

Na otázku **KDE** se předložky IN a SUB pojí **s ablativem**: ve vodě - in aquá

pod vodou - sub aquá

Víceslovná spojení

Tak jako ve své mateřštině skloňujeme celá slovní spojení, tak i v latině musíme skloňovat slovní spojení celé:

- **trans** terram Wenceslai – *přes* zemi Václava /Václavovu zemi
- **ante** Portam coeli – *před* Bránou nebes
- **cum** prelato novo – *s* novým farářem

Latinské číslovky

- jako v češtině i v latině existují **různé druhy číslovek** – základní, řadové, násobné...
- klasická latina – charakteristická grafika – **římské číslice**

Jak vznikly římské číslice? Základem bylo počítání na prstech:

- I – zdvižen jeden prst - jedna
- V – tvar ruky při zdvižení palce a malíčku – pět
- X – dvakrát V proti sobě – deset
- C – tvar vytvořený ukazovákem a palcem - sto
- L – polovina z C, tedy padesát

	Základní číslovky	Řadové číslovky
I	unus, una, unum	primus, prima, primum
II	duo, duae, duo	secundus, sekunda, secundum
III	tres, tres, tria	tertius, tertia, tertium
IV	quattuor	quartus, quarta, quartum
V	quinque	quintus, quinta, quintum
VI	sex	sextus, sexta, sextum
VII	septem	septimus, septima, septimum
VIII	octo	octavus, octava, octavum
IX	novem	nonus, nona, nonum
X	decem	decimus, decima, decimum

Další číslovky:

C – centum – sto

M – mille – tisíc

Skloňování číslovek

Základní číslovky - skloňují se pouze unus, duo, tres, dále už jsou neskloňné.

Řadové číslovky – při skloňování se chovají jako adjektiva **1. a 2. deklinace**

Př.: servus secundus – druhý otrok (nom.sg.), femina prima – první žena (nom. sg.)

Postavení počítaného předmětu

Čeština – u číslovek 1 až 4 v nominativu sg. a pl. – od číslovky 5 je v genitivu pl.

Latina – u číslovky 1 v nom. sg. – od číslovky 2 dále je v nominativu pl.

Př.: čeština – pět hradů (2. pád pl.) **XXX** latina – quinque castra (1. pád pl.)